

Nr 18.

Ankom till Riksdagens kansli den 23 februari 1912 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 18 kap. 16 § strafflagen.

Lagutskottet har till behandling förehaft två till utskottet hänvisade, lika lydande motioner, nämligen *dels* motionen inom Första kammaren nr 47, af herrar *Edvard Wavrinsky* och *W. Skarstedt*, *dels ock* motionen inom Andra kammaren nr 118, af herrar *Emil Molin* i Dombäcksmark, *P. E. Hedström*, *Harald Hallén*, *G. F. Lundgren* i Björna, *Oskar Lundgren* i Vendelsberg och *Ernst Liljedahl*, i hvilka motioner hemställts, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 18 kap. 16 § strafflagen skall erhålla följande förändrade lydelse: »Misshandel af djur straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårade, må till fängelse i högst sex månader dömas.»

Till stöd för denna sin hemställan hafva motionärerna anført:

»Den nuvarande formuleringen af den paragraf i strafflagen, som afser djurplågeriförseelser (18 kap. 16 §) — »Visar någon i behandling af djur uppenbar grymhet, straffes med böter» o. s. v. — torde, såsom här nedan skall närmare utvecklas, icke kunna anses gifva ett riktigt och lämpligt uttryck för, hvad enligt numera rådande uppfattning bör såsom straffbart djurplågeri betraktas. Den nuvarande beskrifningen å brottsbegreppet (»uppenbar grymhet») synes innebära en sådan begränsning, att lagrummet icke medgifver ådömandet af straff i de fall, där enligt gällande uppfattning och föreliggande förhållanden straffpåföljd bör förekomma. En viss rådvillhet synes också vid tolkningen af förevarande lagrum vara rådande, hvilken i praxis ledt därhän, att å ena sidan lagrummet tolkas såsom tillämpligt endast i sådana fall af djurplågeri, då någon plågar med afsikt

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 9 saml. 15 häft. (Nr 18.)

att plåga eller endast för det nöje, som beredes honom genom det plågade offrets smärta, å andra sidan tolkas så, att hvarje misshandel af beskaffenhet att fördömas af den sunda naturliga sedlighetskänslan medför straffpåföljd. Den senare tolkningen praktiseras så godt som dagligen i den största utsträckning af polismyndigheterna i såväl stad som på land vid beifrande af exempelvis sådana fall som körning med selbrutna eller annars skadade hästar, körning med för tunga lass, misshandel af dragare medelst slag, transport af djur på olämpligt sätt o. s. v., hvilket förhållande utgör ett tydligt vittnesbörd om, att den allmänna rättsuppfattningen icke är i strid mot en sådan tolkning. I andra fall återigen, där rättsmedvetandet likaledes synes fordra samma tolkning af djurplågeriparagrafen, gör sig vid rättsskipningen en annan mera formalistisk synpunkt gällande, hvarigenom vissa kategorier af groft djurplågeri icke kunnat med påföljd beifras. Härpå utgöra de försök att beifra djurplågeri vid slakt, som vid vissa tillfällen förgäfves blifvit gjorda, talande exempel. I fråga om utförandet af slakt af husdjur har företrädesvis genom djurskyddsföreningarnas oafåtliga verksamhet på samma gång synnerligen enkla och praktiska och i möjligaste mån humana metoder blifvit anvisade, och kunskapen om dessa metoder har på allehanda sätt blifvit allmänt utbredd, så att det torde vara ostridigt, att slakt utförd enligt äldre metoder (utan föregående bedöfnings) af den allmänna rättskänslan numera utdömes såsom groft djurplågeri. Vid det åtal, som genom Linköpings djurskyddsförenings ordförande, doktor A. Sterner, år 1907 anhängiggjordes mot en slakteriidkare Palme i Skenninge med anledning af att vid hans slakteri slakt af svin utfördes medelst stickning i halsen af de icke bedöfvade och medelst en i ena bakbenet fastgjord ketting i taket upphissade djuren, resolverade rådhusrätten, att Palme gjort sig skyldig till uppenbar grymhet, och dömde honom, jämlikt kap. 18 § 16 strafflagen, jämförd med kap. 4 § 3 samma lag, att böta 100 kronor till kronan samt godtgöra statsverket för vittnesersättningar. Sedan Palme öfverklagat domen, frikändes han af Göta hofrätt från böterna, och skulle vittnesersättningarna utgå af allmänna medel.

Af rättegångshandlingarna i målet vid Göta hofrätt framgick, att klaganden stödt sig på den tolkning af brottsbegreppet, enligt hvilken handlingen måste innebära afsikt att plåga djuren eller innebära ett medvetet öfverträdande af hvad som är tillåtligt för att kunna anses brottslig, en uppfattning, till hvilken majoriteten inom hofrätten ansåg sig böra ansluta sig.

Sedan dess har det bland djurskyddsvänner ansetts lönlöst att söka med stöd af lagen i dess nuvarande lydelse beifra djurplågeri vid slakt.

Då sålunda den nuvarande beskrifningen af brottsbegreppet i djurplågeriparagrafen synes utgöra ett bestämdt hinder för samma lagrumms användande på stora grupper af djurplågerier, hvilka sedan länge af en allmänt upplyst opinion bestämdt fördömas, synes oss tiden vara mogen för en förändring af lagrummet i fråga till närmare öfverensstämmelse med rättsuppfattningen och till åstadkommande af mera konsekvens och enhetlighet i rättsskipningen.

Vi åberopa i tillämpliga delar motionerna i Andra kammaren åren 1898 nr 108, 1899 nr 82 och 1902 nr 87.»

Enligt 18 kap. 16 § strafflagen, sådant detta lagrum ursprungligen lydde, straffades den, som i behandling af egna eller andras kreatur visade uppenbar grymhet, med böter från och med fem till och med etthundra riksdaler.

*Utskottets
yttrande.*

I ett flertal vid olika riksdagar väckta motioner framhölls emellertid, att berörda bestämmelse vore föga tillfredsställande. I sådant hänseende framhölls särskildt, att de förefintliga straffbestämmelserna icke ägde tillämpning å vilda djur, utan endast på »kreatur», d. v. s. husdjur; att icke ens husdjuren genom nämnda bestämmelser åtnjöte tillräckligt skydd, utan särskildt vid slakt straffritt kunde utsättas för onödigt plågande; samt att straffet för djurplågeri i allt fall vore så ringa, att en väsentlig höjning däraf vore af nöden.

Nya lagberedningen, som erhållit i uppdrag att företaga en revision af strafflagens straffbestämmelser, föreslog beträffande förevarande lagrum att straffmaximum skulle höjas från 100 till 500 kronors böter. I öfrigt föreslog nya lagberedningen ingen ändring i lagrummets lydelse. Sedan Kungl. Maj:t till 1890 års Riksdag framlagt proposition i enlighet med nämnda förslag och Riksdagen i denna del bifallit propositionen, utfärdades lag i ämnet den 20 juni 1890. Denna straffskärpning befanns dock snart otillräcklig. I anledning af därom väckt motion hemställde Riksdagen i skrifvelse den 19 april 1899, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af 18 kap. 16 § strafflagen, att i straffsatsen för djurplågeri upptoges jämväl frihetsstraff till lämplig utsträckning. Redan följande år framlade Kungl. Maj:t för Riksdagen förslag, att till 18 kap. 16 § strafflagen i dess dåvarande lydelse skulle göras följande tillägg: »Äro omständigheterna synnerligen för-

svårande; må till fängelse i högst sex månader dömas». Kungl. Maj:ts förslag vann Riksdagens bifall, hvarefter lag i ämnet utfärdades den 29 juni 1900. Den i förevarande lagrum bestämda straffsatsen har därefter icke undergått någon förändring.

Såsom ofvan antydts, hade emellertid vid ett flertal riksdagar i väckta motioner framhållits, att det i 18 kap. 16 § strafflagen gifna stadgande icke i erforderlig grad kunde förhindra, att vid slakt husdjur onödigt plågades. I anledning af en vid 1896 års riksdag väckt motion anhöll Riksdagen i skrifvelse den 24 april samma år, att Kungl. Maj:t måtte »dels låta utröna, om och till hvilken utsträckning stadganden skulle kunna meddelas i syfte att vid slakt af hemdjur minsta möjliga lidande medelst förutgående bedöfning eller på annat ändamålsenligt sätt tillfogades djuren, dels ock, därest utredningen därtill föranledde, låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.» Denna skrifvelse föranledde dock icke något förslag från Kungl. Maj:ts sida; men vid 1909 års riksdag återupptogs frågan, och i skrifvelse den 13 maj 1909 förnyade Riksdagen hos Kungl. Maj:t sin i 1896 års skrifvelse gjorda anhållan. Denna fråga är ännu beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Redan vid 1877 års riksdag framhöll enskild motionär, att det skydd emot grym och hänsynslös behandling, som genom stadgandet i 18 kap. 16 § strafflagen i dess dåvarande lydelse blifvit beredt åt husdjuren, syntes med allt skäl böra förunnas alla slag af djur. Hvarken denna motion eller de motioner af enahanda innebörd, som väcktes vid några efterföljande riksdagar, föranledde emellertid till någon Riksdagens åtgärd. Först år 1907 beslöt Riksdagen på förslag af enskild motionär för sin del antaga följande ändrade lydelse af nämnda §: »Visar någon i behandling af djur uppenbar grymhet; straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må till fängelse i högst sex månader dömas.» Denna ändring godkändes af Kungl. Maj:t; och utfärdades i öfverensstämmelse härmed lag i ämnet den 12 juli 1907, hvarefter ändring af förevarande lagrum ej ägt rum.

I förevarande motioner har hemställts om sådan ändring af det uti 18 kap. 16 § strafflagen uppställda brottsbegreppet, att paragrafens första punkt skulle lyda: »*Misshandel af djur* straffes med böter.»

Mot den sålunda föreslagna lydelsen må till en början erinras, att uttrycket misshandel i vår strafflag erhållit en alldeles särskild betydelse, nämligen den, i hvilken ordet förekommer i 14 kapitlet »om mord, dråp och annan misshandel». Detta uttryck användes i sagda kapitel för att beteckna såväl ett dödande som en mindre ingripande kränkning af den kroppsliga

integriteten. Att utan vidare använda detta brottsbegrepp äfven i fråga om djur torde redan af detta skäl icke låta sig göra. Det torde ock kunna ifrågasättas, huruvida alla de fall af vanvård af djur, som nu enligt 18 kap. 16 § strafflagen äro straffbara, skulle kunna träffas af straff, för den händelse lagrummet underginge den af motionärerna föreslagna ändringen.

Såsom en af de väsentligaste bristerna i den nuvarande lagstiftningen har i motionerna framhållits, att lagen icke lämnar medel till förhindrande af groft djurplågeri vid slakt; och hafva motionärerna till bekräftelse af detta påstående äfven anfört ett rättsfall. Anmärkas må emellertid, att det anförda rättsfallet icke torde lämna tillförlitlig upplysning om rådande praxis i detta hänseende, då målet icke blifvit fullföljdt till högsta instans. Vidare har Riksdagen, såsom ofvan nämnts, i skrifvelse senast den 13 maj 1909 hos Kungl. Maj:t anhållit om utarbetande af bestämmelser till förekommande af onödigt plågender af djur vid slakt. Därjämte har af de svenska djurskyddsföreningarnas centralförbund till Kungl. Maj:t öfverlämnats förslag till lag angående slakt, hvilket emellertid ännu icke blifvit föremål för Kungl. Maj:ts behandling. Då alltså sistberörda fråga, hvilken motionerna särskildt beröra, redan är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning, samt härtill kommer, att vid den allmänna revision af strafflagstiftningen, som för närvarande förberedes, förevarande spörsmål i hela dess vidd kommer att upptagas, därvid de af motionärerna framhållna önskemålen, i den mån sådant anses böra ske, lära komma att beaktas, synes det för närvarande icke föreligga skäl för vidtagande af någon åtgärd i ämnet från Riksdagens sida.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 februari 1912.

På lagutskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.

Reservation

dels af herrar *Pettersson* i Södertälje, grefve *Mörner*, *Stärner*, *Jansson* i Edsbäcken och *Olsson* i See, hvilka anfört:

»På de skäl, som anförts af utskottets majoritet, finna vi oss ej kunna tillstyrka motionärernas förslag att vid karakteriserande af djurplågeribrottet uttrycket »uppenbar grymhet» utbytes mot ordet »misshandel». På samma gång kunna vi dock ej bestrida riktigheten af motionärernas mening, att förstnämnda uttryck på ett allt för snävt sätt begränsar hvad som i ifrågavarande afseende bör anses straffbart. Domstolarne synas också ofta i sin lagtillämpning benägna att gifva uttrycket »uppenbar grymhet» en mera omfattande betydelse än som ursprungligen torde därmed hafva afsetts. Då emellertid denna tendens i domstolarnas praxis är långt ifrån allmän, oaktadt den säkerligen stödjdes af rättsuppfattningen hos större delen af vårt folk, synes det önskvärdt, att djurplågeribegreppet i själfva strafflagen erhåller en något vidare omfattning. Såsom en lämplig förebild vid en dylik reform tillåta vi oss åberopa den norska strafflagen af år 1902, hvilken härutinnan innehåller följande bestämmelse (§ 382): »Den som ved vanrøgt, overanstrengelse eller paa anden maade gjør sig skyldig i grov eller ondskafuld mishandling av dyr eller som medvirker hertil straffes med bøder eller med fængsel indtil 6 maaneder.»

Då emellertid hela strafflagen för närvarande är föremål för revision samt det ej synes vara lämpligt att nu verkställa ändring endast i denna del däraf, hemställa vi,

att Riksdagen måtte i anledning af förevarande motion besluta^{tes} att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t i sammanhang med den allmänna revision af strafflagen, som för närvarande förberedes, låta utarbета förslag till sådana bestämmelser, hvarigenom begreppet straffbart djurplågeri utvidgas att omfatta äfven andra fall af djurplågeri än sådana, som ådagalägga »uppenbar grymhet».

och dels af herr *Lindhagen*, med hvilken herr *Persson* i Norrköping hufvudsakligen instämt.:

»Djurskyddsfrågan är en gammal kulturfråga. Ett folks kulturella nivå kan i mycket afläsas efter dess handlingar mot djuren. Men på samma gång nödgas lagstiftningen i detta fall ansluta sig någorlunda till folkets egen rättsståndpunkt. Går lagen allt för mycket före den senare, blir den en död bokstaf, ty man kan ej ådöma stora delar af hela folket upprepade straffpåföljder.

Såsom utskottet erinrat har lagstiftningen särskildt på senaste tider gått framåt mot större mänsklighet. Ett utslag däraf är straffskärpningen, men i synnerhet de vilda djurens inbegripande under skyddet. Därmed är frågan dock ej slutgiltigt afgjord. Själfva uttrycket »uppenbar grymhet» hänvisar tydligt på en kompromiss i lagen. Riksdagens skrivelse om en lag för slakt innefattar redan en kritik af den nu gällande bestämmelsen såsom icke effektiv. Men denna kritik bör själfallet rikta sig äfven mot strafflagens nuvarande lydelse och omfatta äfven i detta fall ej blott slaktboskap utan äfven de vilda djuren.

Motionärernas förslag att helt enkelt införa begreppet misshandel för djuren, liksom skett för människorna i ett annat strafflagskapitel, är nog sakligt det fullkomligaste förslaget. Men folket är säkerligen ej moget ännu för en sådan lagstiftning som fullt likställer djuren med människorna i förevarande afseende.

Däremot synes tiden vara inne att gå vidare fram emot den af motionärerna ifrågasatta begreppsbestämningen. Den norska lagen af år 1902 bestraffar »den som genom vanvård, öfveransträngning eller på annat sätt gör sig skyldig till grof eller illasinnad misshandel af djur eller som medverkar därtill», dock med en viss reservation efteråt till förmån för den vetenskapliga vivisektionen. Italienska strafflagen af år , för att taga ett annat exempel, bestraffar den, »som behandlar ett djur grymt eller utan nödvändighet misshandlar det eller tvingar det till öfverdrifven ansträngning». Försöken till en formulering äro som sagdt mångahanda och meningarne ganska stridiga. Det torde därför kanske ej vara tillräckligt att söka föreslå Riksdagen ett omedelbart antagande af ny lydelse, utan bör saken hänskjutas till Kungl. Maj:ts öfvervägande, dock utan att därför nödvändigtvis behöfva vänta ända till den aflägsna tid, då en hel ny strafflag kan bli antagen.

Något som emellertid bör kunna ske omedelbart är borttagande af ordet »uppenbar», hvilket dock vore ett framsteg och skulle i sin mån gifva en ny riktlinie för rättstillämpningen.

Det hemställes alltså, att Riksdagen ville

1:o för sin del antaga följande ändrade lydelse af 18 kap. 16 § strafflagen:

»Visar någon *grymhet* i behandling af djur, straffes med böter. Äro omständigheterna synnerligen försvårade; må till fängelse i högst sex månader dömas».

2:o tillika hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande af förslag till sådan ändring i ofvannämnda lagrum, att begreppet straffbart djurplågeri ytterligare utvidgas utöfver hvad ofvan under 1:o ifrågasatts.

Herrar *Håkanson* och *Söderbergh* hafva begärt få antecknadt, att de ej deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
